

Gastroenteroloji ve Hepatoloji'nin Sorunlarına Çözüm Önerileri

Ali ÖZDEN

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Gastroenteroloji Bilim Dalı, Ankara

Türkiye gibi genç ve gelişmekte olan bir ülkede çeşitli sorunların olması kadar doğal bir şey olamaz. Sorun varsa mutlaka çözümü vardır. Biz çözemiyorsak mutlaka çözen vardır, o aranıp bulunmalıdır. Bizim gibi aydınlanma sürecini tam yaşayamayan şanssız toplumlarda bazı kesimler çözümsüzlükten nemalandığı için sorunlar genellikle askıda kalmaktadır. Sorunların zamanında uygun şekilde çözümlenmemesi toplumun sosyal yapısında da gediklerin açılmasına yol açmaktadır. Bu nedenle saptanan sorunların, ne pahasına olursa olsun, zamanında, ivedilikle çözümlenmesi gerekir.

Sorunların saptanması ve çözüm yollarının ortaya konması geleneği bizim gibi toplumlarda gelişmediği için bir türlü yolumuzu bulamıyoruz. Böyle bir geleneği oluşturmak için ilk kez 3-7 Ekim 1993 yılında Bursa'da gerçekleştirilen X. Ulusal Gastroenteroloji Kongresinde "Sorunlarımız" başlığında bir panel düzenlenmiş idi. O panelde ortaya konan sorunları kısaca hatırlamakta yarar vardır.

1. Bilimsel araştırmalardaki nicelik ve niteliğin geliştirilmesi.
2. Genç bilim adamlarının araştırma için donanımlı hale getirilmesi.

3. Gastroenterolojist sayısının ülkemiz için olması gerekenden az olduğunun ilgili kurumlara bildirilmesi.
4. Ulusal Gastroenteroloji Kongresinin belli bir program dahilinde her yıl yapılması.

Maalesef 1993 kongresinde bazı sorunlar gündeme getirilmiş olsa da çözüm konusunda yeterli görüş ortaya konmadı. Çünkü genel yaklaşım, kişisel sorunlar çözülsün toplumsal, kurumsal sorunlar da kendiliğinden çözülür yönündeydi. O zaman mevcut olan 200-250 gastroenterolojistin yeterli olduğu bazı arkadaşlar tarafından ileri sürülse de uluslararası kriterler mevcut gastroenterolog sayısının yetersiz olduğunu açıkça ortaya koymaktaydı. 2007 yılına geldiği zaman mevcut 400-460 gastroenterolojist mevcut ihtiyacı karşılayamamaktadır. Bugün itibarıyla en az 3500-5000 gastroenterolog'a ihtiyaç vardır. 1993 yılında soruna bilimsel ve akılcı yöntemlerle yaklaşmadığı için zaman içinde ortaya çıkan boşluk konunun uzmanı olmayanlarca doldurulmuş, bu da bir kargaşanın oluşmasına yol açmıştır. Bu kaotik durumun oluşmasında ülkeyi yöneten hükümetlerin yanı sıra, yan dal uzmanlarının sayısının artmasını istemeyen akademik çevrelerin ve bazı derneklerin

de rolü olmuştur (İç Hastalıkları, Genel Cerrahi vb.). Özellikle Sağlık Bakanlığı ve yandaş akademik çevreler yandal uzmanlığına olumsuz yaklaşmaktadır. Onlar sağlık sorunlarının pratisyen hekim ve ana uzmanlık dallarına çözdürülmesinin daha ekonomik olduğunu düşünmektedirler. Daha doğrusu sağlık hizmetinin verilmesini başkalarına ihale etmeyi düşünmektedirler. Onlara göre yandal uzmanlığı sağlık giderlerini artırır, o nedenle yandal uzmanı sayısı asgari seviyede olmalıdır. Bu yaklaşım hem akılcı değil, hem de insani değildir. Maalesef bu yanlış yaklaşım üniversitelerde de yandaş bulabilmiştir. Zaman bu insanların yanlış düşündüğünü ortaya koydu. Bugün birçok alanda yandal uzman açığı önemli bir sorun olarak yaşanmaktadır. Bu sorunun ortaya çıkmasında mevcut hükümetin son beş yıl içindeki yaklaşımlarının da önemli rolü olmuştur.

1993 Kongresinde gündeme taşınan konulardan birisi de Kongrenin her yıl ve Dernek yönetimince yapılmasını önermemizdi. Katılımın azlığı, sunumların yetersizliği öne sürülerek her yıl kongre yapılmasının uygun olmadığı birçok katılımcı tarafından dile getirildi. O zaman her yıl kongre yapılmasına karşı çıkanlar daha sonra kendileri her yıl kongre yapmaya başladılar. O zamanki dernek yönetimi karşıt görüşlere rağmen kongreyi bizzat Derneğin her yıl yapmasına karar alarak yaşama geçirdi. Bu yaklaşım ülkemizde gastroenterolojinin gelişimine inanılmaz katkılar sağlamıştır. Ayrıca birçok akademisyenin yetişmesinde zemin hazırlamıştır. Dernek başarılı bir proje ve çalışma ile kongre katılım ücretlerini, konaklama ücretlerini vs. düşürerek katılımcı sayısını bine çıkarmıştır. Böylece Ulusal Gastroenteroloji Kongremize gastroenterologların yanı sıra pediatrik gastroenterologların, gastroenterolojiye ilgi duyan cerrahların, patoloğların, pratisyen hekimlerin de katılımına zemin hazırlanmıştır. Maalesef günümüzde kongreler ticari işletmeler ve turistik geziler ya da sahilde tatil yapılacak organizasyonlara dönüştürülmüştür. Bu yaklaşım geçmişe saygısızlıktır. Kendileri için döşenen yolların tahribidir. Bu yaklaşımın kişilerin kendilerine ve ülkemize zararı büyüktür. Etik kayboldu mu bir daha bulunamaz, gidince de bir daha geri dönmez. Kongreler bu şekliyle sorunların tar-

tışılacağı ortam olmaktan çıkmış, bizatihi kongrelerin kendileri sorun olmaya başlamıştır. Bir kongrenin amacı, hedef kitlesi, bütçesi, konuşmacıların saptanması vs gibi konular konusunda organizasyonu yapmanın da kongreye destek verenin de bilgisi yoktur. Olun da nasıl olursa olsun fikri artık zarar vermektedir. Kongre gönül alma, misafir ağırlama fırsatı olarak düşünüldüğünden etik olmaktan da çıkmıştır. Maalesef dernek yöneticileri gönüllü kuruluşlarda çalışma konusunda yeterince eğitilmedikleri için dünyadaki gelişmelerden de bihaberdirler. Bu nedenle gönüllü bir kuruluş olarak TGV; 24-26 Ağustos 2007 tarihinde Afyon'da Kocatepe I. Sorunlar-Çözümler toplantısını düzenlemiştir. Bu toplantının diğer tüm dernekleri de harekete geçireceğini umut ediyoruz. İlk toplantı olması nedeniyle organizasyonda bazı eksikler olmasına rağmen başarılı bir toplantı olmuştur. Katılımcılar ve konuşmacılar hem sorunları, hem de çözümleri açık yüreklilikle ortaya koymuşlardır. Önermelerin gerçekleşmesi bu toplantıya katılan ilgililerin gayretine bağlıdır. Sorunlar-çözümler konulu toplantıların tüm alanlarda sürekli bir şekilde yapılması ülkemiz için çok yararlıdır. Kocatepe I. Sorunlar-Çözümler Toplantısı'nda ortaya konan bazı sorunları ve çözüm önermelerini sizlere kısaca aktarmak istiyorum.

1. Türkiye'de gastroenterolog sayısı yetersiz, dağılımı ise dengesizdir. İvedilikle yandal uzmanlığı için yeterli kadro ilanı yapılmalıdır.
2. Türkiye'de gastrointestinal sistem endoskopisini gastroenterolog, çocuk gastroenterologları ve sindirim sistemi cerrahlarının yapması gerekir. Diğer bilim dalı uzmanlarının endoskopiye ilgi alanı olarak gündeme getirmeleri kendi işlerinden ve asıl görevlerinden kaçışın ifadesi olarak kabul edilmelidir. Herkes almış olduğu eğitimin programına saygılı olmalıdır. Herkes başkasının işini yapmaya başlarsa felaket senaryosu oynanır. Kurs vs ile endoskopi yapma yetkisi verilmesi hem yanlıştır. hem de yasal olarak suçtur. Modern batı tıbbında günümüzde böyle bir uygulama yoktur. Sağlık Bakanlığı aksi bir uygulamayı gündeme getirirse Türk Gastroenteroloji Derneği yasal yollara başvurulmalıdır.

3. Ülkemizde Kronik Hepatitlerin (B, C, D) önemli bir sağlık sorunu olduğu ilgili kurumlara ve halka anlatılmalıdır. Bu hastalıklarla gastroenterologlar ilgilenmelidir. Çünkü gastroenteroloji sindirim sistemi ve karaciğer hastalıkları ile ilgilenen uzmanlık dalı olarak tüm dünyada saygın yerini almıştır. İntani hastalıklar uzmanlarının akut viral hepatitler dışında kronik karaciğer hastalıkları ile ilgilenmesi hem hastalara hem de ülke ekonomisine zarar vermektedir. Katılımcılar diğer uzmanlık dallarının kronik hepatitler ile ilgilenmesinin nedeninin ilaç firmalarının etik olmayan promosyonlarından kaynaklandığını gündeme getirdiler. İlaç firmalarının da gastroenterolojinin ilgi alanına ve konularına saygılı olması gerektiği dile getirildi.
4. Viral belirteçleri negatif Akut Hepatitlerin de gastroenterologlar tarafından izlenmesi gerektiği aksi bir yaklaşımın yasal sorunlara neden olabileceği kabul gördü.
5. Ülkemizde Kronik Karaciğer hastalıklarının tanı ve tedavisinin günümüzün olanakları içerisinde en ekonomik şekilde planlanması, karaciğer transplantasyonu ihtiyacına akılcı yaklaşımlarda bulunmak için Hepatoloji süper uzmanlığının gündeme getirilmesini tüm katılımcılar destekledi. Hepatoloji ihtisasının gastroenteroloji ihtisasından sonra bir yıl karaciğer transplantasyonu yapılan bir merkezde yapılması önerisi kabul gördü. Bu konuda Türk Gastroenteroloji Derneği'nin Üniversite, YÖK, Sağlık Bakanlığı seviyesinde girişimde bulunması ön görüldü.
6. T. G. Derneği'nin hasta hakları konusunda duyarlı olması ve hasta haklarını savunması istendi.
7. T. G. Derneği'nin; üyelerinin hak ve sorunlarını sahiplenmesi gerektiği vurgulandı.
8. T. G. Derneği'nin etik kurulunu oluşturarak üyelerarası ve derneklerarası konularda etik değerlerin çiğnenmesi karşısında kesin tavır koyması gerekliliği belirtildi.
9. Medya-Toplum ilişkilerinde toplumun yanlış ve yanlış bilgilendirilmesi durumunda T. G. Derneği'nin doğruyu ortaya koymalı, gerekirse yasal yollara başvurması belirtildi.
10. T. G. Derneği eğitim kurumlarında fiziki alt yapıyı ve endoskopi laboratuvarlarını, motilite laboratuvarı, ERCP, ultrasonografi, endosonografi vs üniteleri denetlenmeli, eksikleri saptayarak uygun bir lisan ile eğitim kurumunun yönetimine durumu bildirmelidir. Bu yöntemle eğitim kurumlarının eksikleri hem saptanır hem de giderilebilir. Ayrıca eğitim kadrolarında yetersizlik varsa o da saptanmış olacaktır.
11. Gastroenteroloji alanında tek ve en sağlıklı güç-bilgi kaynağının T. G. D.'nin olduğunu tüm kurumlar bilmelidir. Türkiye'de gastroenterolojiyi T. G. D. temsil etmektedir. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı'ndaki çeşitli çalışma komisyonlarında gastroenterolojiyi derneğin belirlediği kişiler temsil etmelidir. Bu yaklaşım çalışmaların tarafsız ve bilimsel olmasına imkan verir. Sağlık Bakanlığının siyasi kimliği göz önünde tutarak komisyonlara kendisinin adam belirlemesi hem etik değildir, hem de hastalar için zararlı olmaktadır. Dernek bu konuda diğer uzmanlık dernekleri ile de işbirliği yaparak güç birliğine gitmelidir. Dernek-Bakanlık işbirliği için gayret gösterilmelidir.
12. Türk Gastroenteroloji Derneğinin ticari bir şirket gibi çalışması, temel kaygısının para olmasının gönüllü bir kuruluş olup olmadığını tartışılır hale getirebileceği gündeme taşındı. Derneğin temel gelirinin üye aidatlarından ve yapılan bağışlardan olması gerektiği bildirildi.
13. Sağlık Bakanlığı ile T. G. Derneğinin geliştireceği işbirliğinin ülke yararına olacağı bildirildi. Unutulmamalıdır ki, Ulu Önder Atatürk derneklere önem vermiş ve onların bilgi birikimlerinin ülke için kullanılmasının zorunluluğunu bildirmiştir. Atatürk 1931'de Türk Tarih Kurumunu, 1932'de Türk Dil Kurumu'nu dernek statüsünde yaşama geçirmiştir. Bu derneklere yeterli maddi kaynak da bırakmıştır. 1928'de yaptığı Harf Devrimi'ni Dil Devrimi'nin izlemesini sağlamıştır. Gönüllü kuruluşlar Demokrasimizin olduğu kadar devrimlerin de bekçisidir. Bu gerçeği dağlar

- taşlar bile anlamalıdır. Gönüllü kuruluşların rehberi Bilim ve Akıl olmak zorundadır.
14. T. G. Derneği gastroenteroloji alanında çalışan tüm kuruluşları çatısı altında toplamak zorundadır. Başlı bozukluğa ve dağınıklığa fırsat vermemelidir. T. G. Derneği kurumsal kimliğini ve gücünü ortaya koyarak kendi tüzel kişiliğini korumalıdır. Bu konuda gerekirse Etik Kurulunu ve Disiplin Kurulunu oluşturarak göreve çağırabilir.
 15. Son yıllarda gençlerin yurtdışına gitmeye gerek görmeden akademik yaşamda kalmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu yaklaşım bilimsel gelişmemiz için sakıncalıdır.
 16. Gençlerin bilimsel araştırma yapma niteliklerinin gelişmesi için temel bilimlerde doktora yapmaları özendirilmeli ve doktoralı olanların akademik kimlik kazanmasına destek verilmelidir.
 17. Eğitim Hastanelerinde ve Üniversitelerde eğitim konusunda birçok problem mevcuttur. Bunların giderilmesi için batı toplumlarının izlediği yolun izlenmesi için destek verilmesi gerekir.
 18. Ulusal Gastroenteroloji Kongresinin kongre sonrasında tarafsız kişiler ve sponsor firmalar tarafından değerlendirilmesinin yapılması. Kongrelerin bilimselliğini yitirmesi ve tatil havasında geçmesi ilginin zamanla azalmasına yol açacaktır diye düşünüyorum. Kongreler genç bilim adamlarının araştırmaları ile kendilerini göstermeye fırsat buldukları organizasyonlar olmalıdır. Kongre eşdost ağırlama yeri değildir.
 19. Sağlık Bakanlığınca uygulanan performans uygulamasının etik sorunlarla dolu bir sistem olduğu, bu nedenle bu sistemin akılcı ve ahlaki bir sistem ile yer değiştirmesi için derneğin girişimde bulunması istendi.
 20. Bugüne kadar sorunların ortaya konup çözüm üretilmediği, sorunların kendi kendine çözümlenebileceğinin düşünüldüğü bildirildi.
 21. T. G. Derneğinin batı standartlarına uygun bir tüzük hazırlamasının zamanının geldiği bildirildi. Özellikle bilimde önderlik yapan ülkelerin gastroenteroloji dernek tüzüklerinin incelenmesi önerildi. Bu işi dernek yönetiminin bizzat yapması, komisyona havale ederek çıkmaza sokmaması gerektiği bildirildi.
 22. T. G. Derneğinin önce kendisinin sonra da tüm gastroenterologların birlik ve dirliğini sağlaması tavsiye edildi.
 23. T. G. Derneği başta eğitim hastanelerinde olmak üzere çalışan tüm meslektaşlarımızı siyasi partilerin baskısına karşı korumalıdır. Özellikle eğitim kurumlarına siyasetin girmesi eğitimin sonu demektir. Bu hastalığa karşı elbirliği ile kurumları korumaya çalışmalıyız.
 24. T. G. Derneği'nin hepatoloji programlarının açılması ve hepatoloji ünitelerinin oluşması için ilgili kurumlarla işbirliğine başlaması önerildi. Zaman kaybının telafisinin zor olacağı dile getirildi.
 25. T. G. Derneği gastroenterolojiyi ilgilendiren konularda çalışan araştırma dernekleri ile iç-içe çalışmalıdır. Bu konuda batılılaşmak zorundayız.
 26. Medyada gastroenterolojinin alanını ilgilendiren konularda yanlış haber mevcutsa T. G. Derneği süratle yazılı ve görsel medyayı kullanarak halka doğru bilgi vermekle görevlidir. Bu sorumluluğu bir başkasına devredemez.
 27. T. G. Derneği daha önce faaliyet göstermekte olan çalışma ve araştırma gruplarını aktif hale getirmelidir.
- T.G.V. sorunlar ve çözümler konusunda başkaları hiçbir faaliyet göstermediğinden bu konuyu gündeme taşımıştır. Bunda böyle de sorun-çözüm konusunda faaliyette bulunacaktır. Bu konudaki görüşlerinizi dergilerimizde ve gazetemizde yayınlamayı arzu ediyoruz. Bu nedenle konuyla ilgili görüşlerinizi içeren yazılarınızı dört gözle bekliyoruz.
- Afyon Kocatepe I. Toplantısına katılarak tarihi bir görevi başarı ile yerine getiren aşağıda isimleri yazılı hocalarımıza sevgi ve saygılarımız sunarız.

Prof. Dr. Özden UZUNALİMOĞLU
Doç. Dr. Burhan ŞAHİN
Prof. Dr. Yücel BATUR
Prof. Dr. Tankut İLTER
Prof. Dr. Nurdan TÖZÜN
Prof. Dr. Yılmaz ÇAKALOĞLU
Doç. Dr. Eren AKÇİÇEK
Prof. Dr. Cihan YURDAYDIN
Prof. Dr. Ömer ÖZÜTEMİZ
Prof. Dr. Sedat BOYACIOĞLU
Prof. Dr. Ulus Salih AKARCA
Prof. Dr. Ülkü SARITAŞ
Prof. Dr. İnci SÜLEYMANLAR

Prof. Dr. Galip ERSÖZ
Prof. Dr. Hale AKPINAR
Prof. Dr. Serhat BOR
Prof. Dr. Orhan SEZGİN
Doç. Dr. Vahit YÜKSELEN
Doç. Dr. Erkan PARLAK
Doç. Dr. Zeki KARASU
Doç. Dr. Ramazan İDİLMAN
Doç. Dr. Zeki YEŞİLOVA
Uzm. Dr. Bahattin ÇİÇEK
Uzm. Dr. Dilek OĞUZ